

Zakon o zaštiti od klevete Republike Srpske

Član 1. Opšti dio

Ovim zakonom uređuju se prihvatljiva ograničenja slobode izražavanja u pogledu građanske odgovornosti za štetu nanесenu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronоšenjem nečег neistinitog i potvrđuje da:

- a) pravo na slobodu izdržavanja, koje je garantovano Ustavom Republike Srpske i Evropskom konvencijom za zaštitu ljudskih prava i osnovnih sloboda, predstavlja jedan od osnova demokratskog društva, posebno kada se radi о pitanjima od političkog i javnog interesa;
- b) pravo na slobodu izražavanja štiti sadržaj izražavanja, kao i način na koji je iznesen, i ne primjenjuje se samo za izražavanja koja se smatraju korisnim ili neuvredljivim nego, takođe i za ona koja mogu da uvrijede, šokiraju ili uznemire;
- v) sredstva informisanja imaju vrlo značajnu ulogu u demokratskom procesu kao javni posmatrači i snabdjevači javnosti informacijama.

Tumačenje Član 2.

Ovaj zakon tumači se tako da se u najvećoj mjeri obezbijedi princip slobode izražavanja.

Definicije Član 3.

U smislu ovog zakona:

- a) "izražavanje" znači bilo kakvu izjavu, naročito uključujući: svaki usmeni, pisani, audio, vizuelni ili elektronski materijal, bez obzira na sadržaj, formu ili način iznošenja ili pronоšenja;
- b) "javni organ" znači svaki zakonodavni, sudski, izvršni ili drugi upravni organ, svaki organ koji je imenovan ili ustanovljen u skladu sa Zakonom, a obavlja javnu funkciju i pravno lice koje je u vlasništvu ili je kontrolisano od strane jednog od gore navedenih javnih organa;
- v) "javni službenik" znači svako lice koje je zaposleno u javnom organu.
- g) "autor" je svako lice koje iznosi ili pronosi izražavanje

Granice djelovanja Zakona

Član 4.

1. Ovaj zakon se primjenjuje na sve tužbe za naknadu štete, ukoliko su podnesene povodom nezakonite povrede ugleda izazvane iznošenjem ili pronošenjem nečeg neistinitog, bez obzira na vrstu tužbe.
2. Javnim organima nije dozvoljeno da podnose tužbe za klevetu. Javni službenici mogu da podnesu tužbu samo u ličnom svojstvu.

Član 5.

Odgovornost za klevetu

1. Svako poslovno sposobno lice koje prouzrokuje štetu ugledu fizičkog ili pravnog lica iznošenjem ili pronošenjem izražavanja nečeg neistinitog, identifikujući to lice trećem licu, odgovorno je za klevetu, ako je to lice prouzrokovalo štetu u svojstvu autora, urednika ili izdavača izražavanja, ili u svojstvu lica koje je na neki drugi način efikasno kontrolisalo sadržaj tog izražavanja, kao i pravno lice koje je objavilo izražavanje.
2. Lice iz stava 1. ovog člana je odgovorno za izazvanu štetu ako je namjerno ili usljed nepažnje iznijelo ili pronijelo izražavanje.
3. Kada se izražavanje odnosi na pitanja od političkog ili javnog interesa, lice iz stava 1. ovog člana je odgovorno za izazvanu štetu iznošenjem ili pronošenjem izražavanja ako je to lice znalo da je izražavanje neistinito ili je nepažnjom zanemarilo neistinitost izražavanja. Isti standard odgovornosti primjenjuje se ako je oštećeni bio ili je javni službenik ili je kandidat za funkciju u javnom organu i ako vrši , prema opštem shvatanju javnosti , značajan uticaj na pitanja od političkog ili javnog interesa.
4. Kada se izražavanje odnosi na preminulu osobu, nasljednik prvog reda te osobe može podnijeti tužbu u smislu ovog zakona ako izražavanje prouzrokuje štetu i njegovom ličnom ugledu.

Izuzetci od odgovornosti

Član 6.

U sljedećim slučajevima neće se odgovarati za klevetu:

- a) ako se radi o izražavanju mišljenja ili kada je izražavanje u suštini istinito;
- b) ako je lice koje je navodno prouzrokovalo štetu bilo po zakonu obavezno iznositi ili pronositi izražavanje, ili iznositi ili pronositi izražavanje u toku zakonodavnog, sudskog ili upravnog postupka;
- v) ako je iznošenje ili pronošenje izražavanja bilo razumno.

Kada sud donosi ovakvu odluku, uzima u obzir sve okolnosti slučaja, naročito uključujući: način, oblik i vrijeme iznošenja ili pronošnja izražavanja, prirodu i stepen prouzrokovane štete, dobronamjernost i pridržavanje opšte prihvaćenih profesionalnih standarda od strane štetnika, vjerovatnost da bi šteta nastala i da izražavanje nije izneseno ili proneseno, podatak da li izražavanje sadrži objektivnu i tačnu informaciju o izražavanju drugih lica, i da li se odnosi na pitanja iz privatnog života oštećenog ili pitanja od političkog ili javnog značaja.

Standard dokazivanja

Član 7.

Pri utvrđivanju odgovornosti i dodjeljivanju naknade u smislu ovog zakona potreba za ograničavanjem prava na slobodu izražavanja mora biti jasno utvrđena u skladu sa članom 10. (2) Evropske konvencije o ljudskim pravima i sudskom praksom Evropskog suda za ljudska prava.

Obaveza ublažavanja

Član 8.

Tužilac u smislu ovog zakona preduzima sve potrebne mjere da ublaži svu štetu uzrokovanu navodnim klevetničkim izražavanjem, a naročito uključujući zahtjev za ispravku koju upućuje tuženom.

Mirenje stranaka

Član 9.

Čim sud procijeni da su se stekli uslovi, ispitaće mogućnost pomirenja stranaka.

Zaštita povjerljivih izvora

Član 10.

1. Novinar, kao i svako drugo fizičko lice koje je redovno ili profesionalno uključeno u novinarski posao traženja, primanja ili saopštavanja informacija javnosti, koju je dobio informaciju od povjerljivog izvora nije dužan saopštiti izvor informacije. Ovo pravo uključuje pravo da ne otkrije bilo koji dokumenat koji bi mogao da razotkrije identitet izvora, naročito uključujući: usmene, pisane, audio, vizuelne ili elektronske materijale. Ni pod kakvim okolnostima pravo na neotkrivanje identiteta povjerljivog izvora nije ograničeno kontekstom postupka u smislu ovog zakona.

2. Pravo na neotkrivanje identiteta povjerljivog izvora odnosi se na svako drugo fizičko lice koje učestvuje u postupku u skladu sa ovim zakonom, a koje kao rezultat svog profesionalnog odnosa sa novinarom ili drugim licem iz stava 1. ovog člana, sazna identitet povjerljivog izvora informacije.

Naknada štete

Član 11.

1. Naknada štete vrši se isključivo sa namjerom nadoknade štete nanesene ugledu oštećenog, a ta nadoknada mora biti proporcionalna proizrokovanoj šteti. Pri utvrđivanju naknade štete, sud uzima u obzir sve okolnosti slučaja, naročito uključujući sve poduzete mjere da bi se ublažila prouzrokovana šteta, ako što su: objavljivanje ispravke, opozivanje izjave ili izvinjenje, činjenicu da li je štetnik stekao novčanu korist učinjenim iznošenjem ili pronošenjem izražavanja, ili činjenicu da bi iznos dodijeljene štete mogao imati za posljedicu velike materijalne poteškoće ili bankrot štetnika.

2. Sud ne može donijeti mjere o zabrani ili ograničavanju iznošenja ili pronošenja izražavanja prije prvog objavljivanja tog izražavanja.

3. Privremene sudske mjere o zabrani pronošenja izražavanja ili zabrani daljnjeg pronošenja mogu biti određene samo kada oštećeni može učiniti sasvim vjerovatnim da je izražavanje izazvalo štetu oštećenom i da će oštećeni trpjeti nepopravljivu štetu kao rezultat pronošenja ili daljnjeg pronošenja izražavanja. Stalna sudska mjera o zabrani pronošenja izražavanja ili zabrani daljnjeg pronošenja može se primjenjivati samo na posebno izražavanje/ izražavanja, odnosno izražavanja za koja je utvrđeno da su nezakonita, kao i na posebno lice/lica za koje je utvrđeno da je odgovorno za iznošenje ili pronošenje izražavanja.

Rokovi zastarjelosti

Član 12.

1. Rok za podnošenje tužbe u smislu zakona je 3 (tri) mjeseca od dana kada je tužilac saznao ili mogao saznati za izražavanje i identitet osobe koja je prouzrokovala štetu, i ni u kom slučaju se ne može produžiti nakon jedne godine, od dana kada je izražavanje izneseno trećem licu.

2. Ako tužilac umre nakon početka, ali prije okončanja postupka njegov nasljednik prvog stepena može da nastavi postupak u ime umrlog, ako se nasljednik obrati sudu u roku od tri mjeseca od dana smrti tužioca i izjavi da želi da nastavi postupak.

Odnos ovog zakona prema drugim zakonima

Član 13.

Ovaj zakon je lex specialis u odnosu na sve druge zakone. Za sve što nije regulisano ovim Zakonom primjenjivat će se odredbe Zakona o obligacionim odnosima, Zakona o izvršnom postupku i Zakona o parničnom postupku koji su na snazi u Republici Srpskoj.

Prelazne i završne odredbe

Član 14.

1. Danom stupanja na snagu ovog zakona, krivični postupak započet za djela iz člana 174. do 182. KZ RS, a nije okončan do dana stupanja na snagu ovog zakona, će se obustaviti.

2. Krivične sankcije izrečene pravosnažnom presudom za djela iz člana 174 do 182 KZ RS danom stupanja na snagu ovog Zakona, neće se izvršiti.

3. Svi zainteresovani tužioci imaju pravo da u roku od 3 (tri) mjeseca od dana obustavljanja krivičnog postupka i obustavljanja izvršenja krivične sankcije, podnesu tužbu u smislu ovog zakona, pod uslovom da takva tužba ispunjava sve ostale uslove koji su sadržani u ovom zakonu.

4. Postupak za sve parničene tužbe na teritoriji Republike Srpske koje nisu riješene do dana stupanja na snagu ovog zakona nastaviće se i okončati u skladu sa zakonom na osnovu kojeg je i započet.

Stupanje na snagu Član 15.

Ovaj zakon stupa na snagu osmog dana od dana objavljivanja u "Službenom glasniku Republike Srpske".

Broj: 01-867/01

Datum: 25.jula 2001. godine

Banja Luka

**PREDSJENIK
NARODNE SKUPŠTINE
Dr Dragan Kalinić**